

**Непослушан јунак у јужнословенским епским песмама
и руским биљинама**
Данијела Петковић

Литература

Арнаудов, Михаил 1996. *Очерци по българския фолклор 1*. Софија: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Arnaudov, Mihail 1996. *Ochertsii po bulgarskiya folklor 1*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”].

Астафьева, Лидия А. 1993: *Сюжет и стиль русских былин*. Москва: Наследие [Astaf'eva, Lidiya A. 1993: *Syuzhet i stil russkih bylin*. Moskva: Nasledie].

Бочков, Пламен 1994: *Непознатият юнак*. Софија: Издателство на Българската академия на науките [Bochkov, Plamen 1994: *Nepoznatiyat yunak*. Sofia: Izdatelstvo na Bulgarskata akademiya na naukite].

Веселовски, Александар 2005: *Историјска поетика*. Београд: Zeeper Book World [orig. Александр Н. Веселовский. *Историческая поэтика*, 1940].

Влаховић, Петар 1956: Трагови авункулата у јужнословенској народној поезији. – *Гласник Етнографског музеја*, XIX, 205–215 [Vlahović, Petar 1956: Tragovi avunkulata u južnoslovenskoj narodnoj poeziji. – *Glasnik Etnografskog muzeja*, XIX, 205–215].

Делић, Лидија 2017: Чарне очи, да би не гледале. О једном епском плеоназму. – В: Делић, Лидија, Мирјана Детелић, Љиљана Пешикан Љуштановић. *Главит јунак и остала господа. Анализе народних песама*. Београд: Завод за уџбенике, 363–380 [Delić, Lidija 2017: Čarne oči, da bi ne gledale. O jednom epskom pleonazmu. – In: Delić, Lidija, Mirjana Detelić, Ljiljana Pešikan Ljuštanović. *Glavit junak i ostala gospoda. Analize narodnih pesama*. Beograd: Zavod za udžbenike, 363–380].

Елијаде, Мирча 2003: *Свето и профано*. Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића [orig. Mircea Eliade. *Le Sacré et le Profane*, 1956].

Златковић, Бранко 2007: *Први српски устанак у говору и твору*. Београд: Институт за књижевност и уметност; Аранђеловац: Фонд „Први српски устанак“ [Zlatković, Branko 2007: *Prvi srpski ustanak u govoru i tvorju*. Beograd: Institut za književnost i umetnost; Aranđelovac: Fond „Prvi srpski ustanak”].

Иванова, Радост 1997: Повраћена вода. – *Расковник: Марко Краљевић – историја, мит, легенда*, XXIII, бр. 87–90, 73–83 [Ivanova, Radost 1997: Povraćena voda. – *Raskovnik: Marko Kraljević – istorija, mit, legenda*, XXIII, br. 87–90, 73–83].

Лома, Александар 1998: „Женидба са препрекама“ и ратничка иницијација. – *Кодови словенских култура*, 3, 196–217 [Loma, Aleksandar 1998: „Ženidba sa prepreakama“ i ratnička inicijacija. – *Kodovi slovenskih kultura*, 3, 196–217].

Лома, Александар 2002: *Пракосово. Словенски и индоевропски корени епике*. САНУ, Балканолошки институт. Посебна издања, 78. Београд: Центар за научна истраживања САНУ; Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу [Loma, Aleksandar 2002: *Prakosovo. Slovenski i indoevropski koreni epike*. SANU, Balkanološki institut. Posebna izdanja, 78. Beograd: Centar za naučna istraživanja SANU; Kragujevac: Univerzitet u Kragujevcu].

Љубинковић, Ненад 2010: *Трагања и одговори. Студије из народне књижевности и фолклора (I)*. Београд: Институт за књижевност и уметност [Ljubinković, Nenad 2010: *Traganja i odgovori. Studije iz narodne književnosti i folklor (I)*. Beograd: Institut za književnost i umetnost].

Мелетинский, Елеазар М. 1958: Предки Прометея (Културнији херој у мифу и епосу). – *Вестник историје светске културе*, № 3 (9), мај–јуни, 114–132 [Meletinskiy, Eleazar M. 1958: Predki Prometeja (Kulturniy geroy v mife i epose). – *Vestnik istorii mirovoy kul'tury*, № 3 (9), maj–jun', 114–132], <http://www.ruthenia.ru/folklore/meletinsky15.htm> (9. 10. 2021).

Новик, Елена С. 1975: Система персонажей русской волшебной сказки. – В: *Типологические исследования по фольклору. Сборник статей памяти Владимира Яковлевича Проппа (1895–1970)*. Сост. Елеазар М. Мелетинский, Сергей Ю. Неклюдов. Москва: Наука [Novik, Elena S. 1975: Sistema personazhey russkoj volshebnoj skazki. – In: *Tipologicheskie issledovaniya po fol'kloru. Sbornik statey pamyati Vladimira Jakovlevicha Proppa (1895–1970)*. Sost. Eleazar M. Meletinskiy, Sergey Y. Neklyudov. Moskva: Nauka].

Пандуревић, Јеленка 2005: Народне пјесме о жени која жртвује сина да би сачувала брата. – *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, LIII, 1–3, 83–96 [Pandurević, Jelenka 2005: Narodne pjesme o ženi koja žrtvuje sina da bi sačuvala brata. – *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik*, LIII, 1–3, 83–96].

Петковић, Данијела 2016: Еписки антијунак. – В: *Савремена српска фолклористика III*. Ур. Бошко Сувајџић, Данијела Поповић Николић, Данијела Петковић, Мирјана Бојанић Ћирковић. Београд: Удружење фолклориста Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“; Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу [Petković, Danijela 2016: Epski antijunak. – In: *Savremena srpska folkloristika III*. Ur. Boško Suvajdžić, Danijela Popović Nikolić, Danijela Petković, Mirjana Bojanić Ćirković. Beograd: Udruženje folklorista Srbije, Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“; Niš: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu].

Петковић, Данијела 2019: *Јунак и сиже епске песме*. Београд: Институт за књижевност и уметност [Petković, Danijela 2019: *Junak i siže epske pesme*. Beograd: Institut za književnost i umetnost].

Петров, Г. А. 1972: Противопоставление персонажей в былинах. – В: *Вопросы жанров русского фольклора*. Сборник статей под редакцией профессора Николая И. Кравцова. Москва: Издательство Московского университета, 58–73 [Petrov, G. A. 1972: Protivopostavlenie personazhey v bylinah. – In: *Voprosi zhanrov russkogo fol'klora*. Sbornik statey pod redaktsiey professora Nikolaya I. Kravtsova. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, 58–73].

Проп, Владимир Ј. 2013: *Историјски корени чаробне бајке*. Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића [orig. Пропп, Владимир Ј. *Исторические корни волшебной сказки*, 1946].

Пропп, Владимир Ј. 1928: *Морфологија сказки*. Ленинград: Academia [Propp, Vladimir J. 1928: *Morfologiya skazki*. Leningrad: Academia].

Пропп, Владимир Ј. 1999: *Русский героический эпос*. Москва: Государственное издательство художественной литературы [Propp, Vladimir J. 1999: *Russkiy geroicheskiy epos*. Moskva: Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudozhestvennoy literatury].

Путилов, Борис Н. 1971: *Русский и южнославянский героический эпос. Сравнительно-типологическое исследование*. Москва: Наука [Putilov, Boris N. 1971: *Russkiy i yuzhnoslavyanskiy geroicheskiy epos. Sravnitel'no-tipologicheskoe issledovanie*. Moskva: Nauka].

Раденковић, Љубинко 1982: *Народне басме и бајања*. Крагујевац: Ниш: ИРО „Градина“; Приштина: НИРО „Јединство“; Крагујевац: НРИО „Светлост“ [Radenković, Ljubinko 1982: *Narodne basme i bajanja*. Niš: IRO „Gradina“; Priština: NIRO „Jedinstvo“; Kragujevac: NRIО „Svetlost“].

Самарџија, Снежана 2008: *Биографије епских јунака*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије [Samardžija, Snežana 2008: *Biografije epskih junaka*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije].

Сувајџић, Бошко 2005: *Јунаци и маске (тумачења српске усмене епике)*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије [Suvajdžić, Boško 2005: *Junaci i maske (tumačenja srpske ustene epike)*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije].

Bandić, Dušan 1980: *Tabu u tradicionalnoj kulturi Srba*. Beograd: BIGZ.

Bowra, Cecil Maurice 1952: *Heroic Poetry*. London: H. E. McMullan & Co Ltd.

Elijade, Mirča 1991: *Istorija verovanja i religijskih ideja III*. Beograd: Prosveta [orig. Mircea Eliade. *The History of Religious Ideas*. Vol. 3, 1985].

Frajdenberg, Olga M. 1987: *Mit i antička književnost*. Beograd: Prosveta [orig. Ольга М. Фрејденберг. *Миф и литература древности*, 1978].

Frejzer, Džejms Džordž 2003. *Zlatna grana. Proučavanje magije i religije*. Beograd: Ivanišević [orig. James G. Frazer. *The Golden Bough: A Study in Magic and Religion*, 1900].

Kasirer, Ernst 1985: *Filozofija simboličkih oblika. Prvi deo. Jezik*. Novi Sad: NIŠRO „Dnevnik“ OOUR Izdavačka delatnost, Književna zajednica Novog Sada [orig. Ernst Cassirer. *Philosophie der symbolischen Formen*. Bd. 1, 1923].

Kembel, Džozef 2004: *Heroj sa hiljadu lica*. Novi Sad: Stylos [orig. Joseph Campbell. *The Hero With a Thousand Faces*, 1949].

Meletinski, Eleazar M. 1983: *Poetika mita*. Beograd: Nolit [orig. Елеазар М. Мелетинский. *Поэтика мифа*, 1976].

Miller, Dean A. 2000: *The Epic Hero*. Baltimore and London: The John Hopkins University Press.

Raglan, Lord 2003: *The Hero. A Study in Tradition, Mith and Drama*. New York: Dover Publications Inc.

Rank, Otto 2007: *Mit o rođenju junaka*. Novi Sad: Akademska knjiga [orig. Otto Rank. *Der Mythos von der Geburt des Helden*, 1909].

Rank, Otto, Lord Fitzroy Richard Somerset Raglan, Alan Dundes 1990: *In Quest of the Hero*. Princeton: Princeton University Press.

Seal, Graham 2001: *Encyclopedia of Folk Heroes*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

Segal, Robert A. 1990: Introduction: In Quest of the Hero. – In: Rank, Otto, Lord Fitzroy Richard Somerset Raglan, Alan Dundes. *In Quest of the Hero*. Princeton: Princeton University Press, VII–XLI.

West, Martin L. 2007: *Indo-European Poetry and Myth*. New York: Oxford University Press.

Извори

БНТ I – Бурин, Иван 2005: *Българско народно творчество в дванадесет тома*. Т. 1. *Юнашки песни*. Съст. Иван Бурин. Под ред. на Тодор Моллов. Електронно издание. Варна: LiterNet [BNT I – Burin, Ivan 2005: *Bulgarsko narodno tvorcestvo v dvanadeset toma*. Т. 1. *Junashki pesni*. Sast. Ivan Burin. Pod red. na Todor Mollov. Elektronno izdanie. Varna: LiterNet], <https://litenet.bg/folklor/sbornici/bnt/1/index.html>

БНТ II – Осинин, Димитър 2006: *Българско народно творчество в дванадесет тома*. Т. 2. *Хайдушки песни*. Съст. Димитър Осинин. Под ред. на Тодор Моллов. Електронно издание. Варна: LiterNet [BNT II – Osinin, Dimitar 2006: *Bulgarsko narodno tvorcestvo v dvanadeset toma*. Т. 2. *Hujdushki pesni*. Sast. Dimitar Osinin. Pod red. na Todor Mollov. Elektronno izdanie. Varna: LiterNet], <https://litenet.bg/folklor/sbornici/bnt/2/index.html>

Богишић – Богишић, Валтазар 1878: *Народне пјесме из старијих највише приморских записа*. Београд: Гласник Српског ученог друштва [Bogišić – Bogišić, Valtazar 1878: *Narodne pjesme iz starijih najviše primorskih zapisa*. Beograd: Glasnik Srpskog učenog društva].

Гильфердинг – Гильфердинг, Александр Ф. 1949–1951: *Онежские былины, записанные А. Ф. Гильфердингом летом 1871 года*. Т. 1. Ред. Анна М. Астахова. Москва, Ленинград: АН СССР [Gil'ferding – Gil'ferding, Aleksandr F. 1949–1951: *Onezhskie byliny, zapisannye A. F. Gil'ferdingom letom 1871 goda*. Т. 1. Red. Anna M. Astahova. Moskva, Leningrad: AN SSSR].

Гуляев – Гуляев, Степан И. 1952: *Былины и песни Южной Сибири. Собрание С. И. Гуляева*. Ред. Владимир И. Чичеров. Новосибирск: Новосибирское областное государственное издательство [Gulyaev – Gulyaev, Stepan I. 1952: *Byliny i pesni Yuzhnoy Sibiri. Sbranie S. I. Gulyaeva*. Red. Vladimir I. Chicherov. Novosibirsk: Novosibirskoe oblastnoe gosudarstvennoe izdatel'stvo].

ЕР – Геземан, Герхард 1925: *Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама*. Сремски Карловци [ER – Gezeman, Gerhard 1925: *Erlangenski rukopis starih srpskohrvatskih narodnih pesama*. Sremski Karlovci].

Киреевский I – Киреевский, Пётр В. 1860: *Песни собранные П. В. Киреевским*. Выпуск 1. Москва: Общество любителей российской словесности [Kireevskiy I – Kireevskiy, Pjotr V. 1860: *Pesni sobrannye P. V. Kireevskim*. Vypusk 1. Moskva: Obshtestvo lyubiteley rossiyskoy slovesnosti].

Киреевский III – Киреевский, Пётр В. 1878: *Песни собранные П. В. Киреевским*. 2. изд. Выпуск 3. Ред. Пётр А. Безсонов. Москва: Общество любителей российской словесности [Kireevskiy III – Kireevskiy, Pjotr V. 1878: *Pesni sobrannye P. V. Kireevskim*. 2. izd. Vypusk 3. Red. Pjotr A. Bezsonov. Moskva: Obshtestvo lyubiteley rossiyskoy slovesnosti].

Киреевский IV – Киреевский, Пётр В. 1864: *Песни собранные П. В. Киреевским*. Выпуск 6. Часть 2. *Песни Былевые и исторические*. Москва: Общество любителей российской словесности [Kireevskiy IV – Kireevskiy, Pjotr V. 1864: *Pesni sobrannye P. V. Kireevskim*. Vypusk 6. Chast' 2. *Pesni Bylevye i istoricheskie*. Moskva: Obshtestvo lyubiteley rossiyskoy slovesnosti].

Кирша Данилов – Данилов, Кирша 1977: *Древние Российские стихотворения, собранные Киршею Даниловым*. Ред. Анастасия П. Евгеньева, Борис Н. Путилов. Москва: Наука [Kirsha Danilov – Danilov, Kirsha 1977: *Drevnie Rossiyskie stihotvoreniya, sobrannye Kirsheyu Danilovym*. Red. Anastasiya P. Evgen'eva, Boris N. Putilov. Moskva: Nauka].

Марков – Марков, Алексей В. 1901: *Беломорские былины записанные А. Марковым*. Москва: А. А. Левенсон [Markov – Markov, Aleksey V. 1901: *Belomorskie byliny zapisannye A. Markovym*. Moskva: A. A. Levenson].

Миладиновци – Миладинов, Димитър и Константин Миладинов 1861: *Български народни песни*. Собрани от Братя Миладиновци Димитрия и Константина и издани от Константина. Загреб: Книгопечатницата на А. Якича [Miladinovtsi – Miladinov, Dimitar i Konstantin Miladinov 1861: *Bulgarski narodni pesni*. Sobrani ot Bratya Miladinovtsi Dimitriya i Konstantina i izdani ot Konstantina. Zagreb: Knigopечатnitsata na A. Yakicha].

МХ I – Воژیћ, Иван, Стјепан Босанас 1890: *Хрватске народне pjesme. Јуначке pjesme. I/1*. Knjiga prva. Zagreb: Matica hrvatska.

МХ II – Босанас, Стјепан 1897: *Хрватске народне pjesme. Јуначке pjesme. I/2*. Knjiga druga. Zagreb: Matica hrvatska.

Ончуков – Ончуков, Николай Е. 1904: *Печорские былины*. Санкт Петербург: Императорское русское географическое общество [Onchukov – Onchukov, Nikolay E. 1904: *Pechorskie byliny*. Sankt Peterburg: Imperatorskoe russkoe geograficheskoe obshtestvo].

ПЦХ – Милутиновић, Сима С. 1990: *Пјеванија црногорска и херцеговачка*. Прир. Добрило Аранитовић. Никшић: НИП „Универзитетска ријеч” [PCH – Milutinović, Sima S. 1990: *Pjevanija crnogorska i hercegovačka*. Prir. Dobrilo Aranitović. Nikšić: NIP „Univerzitetaska riječ”].

Рыбников II – Рыбников, Павел Н. 1910: *Песни собранные П. Н. Рыбниковым*. 2. изд. Т. 2. Ред. Алексей Е. Грузинский. Москва: Сотрудник школ [Rybnikov II – Rybnikov, Pavel N. 1910: *Pesni sobrannye P. N. Rybnikovym*. 2. izd. T. 2. Red. Aleksey E. Gruzinskiy. Moskva: Sotrudnik škol].

СНП II – Караџић, Вук Стефановић 1988: *Српске народне pjesme*. Књ. II. *Сабрана дела*. Књ. 5. Прир. Радмила Пешић. Београд: Просвета [SNP II – Karadžić, Vuk Stefanović 1988: *Srpske narodne pjesme*. Knj. II. *Sabrana dela*. Knj. 5. Prir. Radmila Pešić. Beograd: Prosveta].

СНП III – Караџић, Вук Стефановић 1988: *Српске народне pjesme*. Књ. III. *Сабрана дела*. Књ. 6. Прир. Радован Самарџић. Београд: Просвета [SNP III

– Karadžić, Vuk Stefanović 1988: *Srpske narodne pjesme*. Knj. III. *Sabrana dela*. Knj. 6. Prir. Radovan Samardžić. Beograd: Prosveta].

СНП IV – Караџић, Вук Стефановић 1986: *Српске народне pjesме*. Књ. IV. *Сабрана дела*. Књ. 7. Прир. Љубомир Зуковић. Београд: Просвета [SNP IV – Karadžić, Vuk Stefanović 1986: *Srpske narodne pjesme*. Knj. IV. *Sabrana dela*. Knj. 7. Prir. Ljubomir Zuković. Beograd: Prosveta].

СНП VI – Караџић, Вук Стефановић 1935: *Српске народне pjesме*. Књ. VI. 2. државно изд. Прир. Љубомир Стојановић. Београд: Државна штампарија [SNP VI – Karadžić, Vuk Stefanović 1935: *Srpske narodne pjesme*. Knj. VI. 2. državno izd. Prir. Ljubomir Stojanović. Beograd: Državna štamparija].

СНП VII – Караџић, Вук Стефановић 1935: *Српске народне pjesме*. Књ. VII. 2. државно изд. Прир. Љубомир Стојановић. Београд: Државна штампарија [SNP VII – Karadžić, Vuk Stefanović 1935: *Srpske narodne pjesme*. Knj. VII. 2. državno izd. Prir. Ljubomir Stojanović. Beograd: Državna štamparija].

СНП VIII – Караџић, Вук Стефановић 1936: *Српске народне pjesме*. Књ. VIII. 2. државно изд. Прир. Љубомир Стојановић. Београд: Државна штампарија [SNP VIII – Karadžić, Vuk Stefanović 1936: *Srpske narodne pjesme*. Kny. VIII. 2. državno izd. Prir. Ljubomir Stojanović. Beograd: Državna štamparija].

СНП IIp – Караџић, Вук Стефановић 1974: *Српске народне pjesме из необјављених рукописа Вука Стеф. Караџића*. II. Прир. Живомир Младеновић и Владан Недић. Београд: САНУ [SNP IIr – Karadžić, Vuk Stefanović 1974: *Srpske narodne pjesme iz neobjavljenih rukopisa Vuka Stef. Karadžića*. II. Prir. Živomir Mladenović i Vladan Nedić. Beograd: SANU].

СНП IVp – Караџић, Вук Стефановић 1974: *Српске народне pjesме из необјављених рукописа Вука Стеф. Караџића*. IV. Прир. Живомир Младеновић и Владан Недић. Београд: САНУ [SNP IVr – Karadžić, Vuk Stefanović 1974: *Srpske narodne pjesme iz neobjavljenih rukopisa Vuka Stef. Karadžića*. IV. Prir. Živomir Mladenović i Vladan Nedić. Beograd: SANU].

Данијела Петковић
Институт за књижевност и уметност
Краља Милана 2
11000 Београд, СРБИЈА
petkovic.danijela@yahoo.com